

Wat is basisvorming Nederlands?

1 februari 1990

Auteur: Frans Daems

Volume: 19

Nummer: 4

Pagina's: 44-52

Documenten

- [vonk_jrg19_064.pdf](#)

44 wat is basisvorming nederlands frans daems sasisvorming is in heel wat landen tegenwoordig in de grondidee van de basisvorming is dat elke leerling in het onderwijs een bepaalde basis moet kunnen verwerven om daarmee behoorlijk te kunnen functioneren in de samenleving in dit artikel zou ik het eerst willen hebben over door haar eenvoud en vanzelfsprekendheid heeft basisvorming als zodanig en daarna meer speci die basisidee gemakkelijk ingang gevonden bij alle kiek over basisvorming nederlands groepen van mensen die bij het onderwijs betrok in navolging van het nederlandse rapport over de ken zijn leerkrachten directies inspecties leer basisvorming van de wrr wetenschappelijke planmakers onderwijsbegeleiders onderwijskun raad voor het regeringsbeleid kunnen we aan de digen en academici ouders politici de overheid basisvorming twee componenten onderscheiden maar wat vinden de leerlingen ervan a basisvorming als voorbereiding op het leven het gaat erom dat kinderen bij het onderwijs als ik het goed voorheb is de idee van basisvorming leren die nodig zijn voor hun eigen ming ontstaan in een tijd dat men vond dat allerlei persoonlijk leven afs individu in een ingewikkel innovates toch niet hadden opgeleverd wat men de samenleving daarnaast moeten ze ook ervan verwacht had dus wilder sommigen terug bingen leren die ze nodig hebben voor hun werk naar de goede oude tijd in de verenigde staten of voor verdere studio met name in het vervolg was dat de kreet back to basics persoonlijk vied eniof hoger onderwijs ik dat die goede oude tijd helemaal niet zo goed b basisvorming als basis voor het leren dat wil was en dat we baler zouden roepen van forward zeggen dat kinderen bij het onderwijs kennis to basics moeten opdoen van de basiselementen zon het begrip basisvorming is ook in de wereld geko der die fundamenteen zoals bijvoorbeeld kun men in een tijd dat het economisch niet meer zo nen lezen en schrijven is verdere ontwikkeling goed gaat bedrijfsleven en overheid vinden in veel niet mogelijk westerse landen dat het onderwijs veal kost mis wi febr 1990 19 de jaargang nummer 4 schien zelfs te veal en tegelijk bereiken de over 5 tot 16 jaar de kern van dat curriculum de core heid allerlei signalen uit de samenleving dat men de basis bij uitstek dus wordt gevormd door drie toch niet zo tevreden is over de resultaten van dat vakken english moedertaal mathematics en onderwijs over de opbrengsten de outcomes science dear bovenop komen 7 andere vakken het begrip opbrengst is natuurlijk een economisch die de

foundation uitmaken een wat ruimere basis begrip het hoeft ons niet te verbazen dat de oeso dus en als men daar religion aan toevoegt heeft de organisatie voor economische samenwerking met het basic curriculum en ontwikkeling een club van rijke landen zich voor onderwijs gaat interesseren zopas heeft er in het is typisch dat engels als moedertaal tot de wenen een conferentie van de oeso plaats binnenste kern behoort en het is ook typisch dat gevonden een typisch economische uitspraak die bij deze grootscheepse invoering van een nieuwe daar te honores was die van een vertegenwoordiger basisvorming de traditionele schoolvakken als digger van canada we want good value for our zodanig bewaard blijven dat is ook in nederland money ile vind het daarnaast ook opmerkelijk dat gebeurd zoals u weet heeft de wet op de basis er bij de net genoemde oeso conferentie een vorming op basis van een vaak genoemd rapport over grote meerderheid van landdelegaties het van de wrr wetenschappelijke raad voor het erover eens was dat niet alleen de opbrengsten regeringsbeleid de basisvorming opgehangen van onderwijs belangrijk zijn maar zeker ook de aan de traditionele indeling in schoolvakken het waarden de houdingen en de verwachtingen van vroege nederlanders was daar per definitie bij alle bij het onderwijs betrokkenen maar ik dank dat we er ook niet onderuit kunnen een derde kenmerk is dat de basisvorming gekop om toch ook te erkennen dat het onderwijs veel peld lijkt te worden aan de schoolplicht dat is ook kost aan de samenleving en dus aan de belasting normaal in engeland en nederland loopt die tot de betalers dus aan de burgers en dus heeft de leeftijd van 16 jaar in ons land tot 18 het is mij op samenleving er recht op dat dat geld goed besteed dit moment nog niet helemaal duidelijk of de basis wordt vorming dan ook tot 18 jaar maar in principe tot het erode van het secundair onderwijs door moet in deze visie houdt goed onderwijs in dat het lopen het is hier wellicht niet de plaats om diep op onderwijs tenminste een goede basisvorming die vraag in te gaan toch wil ik er iets over zeggen verstrekt wel vind ik het dan verstandig dat we in de eerste plaats lijkt mij het doortrekken van de met alien die bij het onderwijs betrokken zijn pro basisvorming tot 18 jaar de logische consequentie bren die basisvorming een zinvolle inhoud te van de verieniging van de leerplicht het lijkt me ook geven die veel vander reikt dan alleen maar datge zonder meer geïmpliceerd te worden door de notie ne wat voor de economie van een land wenselijk is basisvorming zelf maar ik vrees dat het gevaar het is belangrijk dat van beneden uitgezocht wordt bestaat dat de basisvorming wel eens geruisloos haar concrete invullingen van een leider dat van beperkt zou kunnen worden tot de eerste graad bovengavegeven is nadenken over wat basisvorming van het secundair onderwijs tot de leeftijd van 14 jaar voor concrete schoolvakken zou moeten dus als we niet oppassen zou de invoering van de betekenen is ook belangrijk omdat we niet het eenheidsstructuur voor het secundair dat als ver gevaar molten open dat er alleen maar een naam borgen neveneffect kunnen hebben dat zou in verandering plaats vindt we blijven dan doet wat een slechte zaak zijn voor alle leerlingen die in het we altijd al hebben gedaan maar we noemen het beroepsonderwijs terecht komen waar zoals u nu basisvorming weet het vak moedertaal maar een schamele twee in engeland en wales wordt met ingang van september in de week toebedeeld krijgt en dat bij leerlin tember van dit jaar een grootscheepse heren arming gen die

inzake taalontwikkeling wellicht het meest van het onderwijs doorgevoerd zo wordt er een gedeprimeerd zijn straks kom ik op dit punt nog nationaal curriculum ingevoerd voor de leeftijd van terug 19 de jaar gang nummer 4 febr 1990t lk zie nog een vierde typisch kenmerk aan de landen is telkens gebleken dat er een enorme kloof invoering van de basisvorming in ons omringende bestaat trossers retoriek en praktijk 2 daarom lijkt landen de aandacht voor de evaluatie voor het het me belangrijk dat we als we willen nadenken meters van de eindresultaten in engeland wordt over basisvorming taal ons niet beperken tot de die evaluatie uitgevoerd door de leerkrachten zelf doelstellingen we moeten tenminste evenzeer en door centraal opgesteide toetsen in nederland aandacht besteden aan de manier om die doelstel gaat het dezelfde richting uit het gevaar is dan ook lingen te realiseren dat wil zeggen dat we aan niet denkbeeldig dat het onderwijs to zeer afgedacht moeten besteden aan de leerlingen en aan stemd zou kunnen worden op de toetsen op wat de leerstrategie daar wil ik straks nader op meetbaar is en dat minder goad meetbare doel ingaan stellingen van het moedertaalonderwijs in de praktijk verwaarloosd zouden kunnen gears worden als om op de vraag sprat is basisvorming nederlands men eindresultaten wil meters moet men natuurlijk te antwoorden leek het me noodzakelijk een wat ookweten wat de norm is wat de leerlingen bereikt ruimer leader te schetsen in dat ruimere leader is zouden moeten hebben en dus probeert men dan basisvorming ciatgenewat iemand verworven moet een catalogus van die einddoelstellingen in hebben bij het einde van zijn schoolloopbaan maar nederland noemt men dat eindtermen op te stel wat is dat dan ile wil nu proberen daar mijn ant len 1 die eindtermen gelijken sterk op formule woord op te geven daarbij wil ik eerst aangeven ringen in onze vlaamse leerplannen nederlands om welke soorten van verworvenheden het gaat ter illustratie citeer ik eindterm 3 voor schrijven in en daama wat de finaliteit van de basisvorming het voortgezet onderwijs moet zijn zij di de leerlingen schrijven zakelijke teksten waarin zij hun gedachten ervaringen gevoelens en bedoelingen duidelijk weergeven zij beschrijven voorwerpen die hun bekend zijn op begrijpelijke wijze soorten van verwoorden hun mening en voorzien die van argumenten verworvenheden schrijven over situaties en ervaringen uit hun dagelijks levers in de jaren zestig en zeventig is er veal to doen geven hunwaardering of afkeuring weer en geven geweest over doelstellingen voor onderwijs en daarbij toelichtingen vooral over allerlei classificaties van doelstellin gen principes voor die classificaties en daarvan deze en andere eindtermen lijken mij op het eerste afgeleide taxonomie van doelstellingen daarbij gezicht prima aileen krijg ik als ik het geheel van vallen dan geregeld nam en zoals bloom kratwohl die eindtermen bekijk het vreemde gevoel dat hies gagne de block de corte de groot e a lk ben veal in zit van watwij al lang doen of tenminste van altijd order de indruk geweest van de kritische wat wij pretenderen te doen het probleem is dat bespreking van heel het doelstellingengedoe door eindtermen en doelstellingen meer in het alge jan griffioen griffioen damsma 1978 30 34 meen vooral retoriek zijn er worden doelstellin veal van de discussie over doelstellingen deed gen op papier gezet die we verantwoord vinden en alsof onderwijs een waardenvrije haast techno daar wordt over gepraat en geschreven de grote cratische aangelegenheid is waarbij men op een

vraag is of de onderwijspraktijk in de werkelijkheid zeer positivistische wijze cognitieve affectieve en echt naar die doelstellingen toewerkt bij allerlei psychomotorische doelstellingen haarscherp van onderzoek over het moedertaalonderwijs zowel in elkaar weet te onderscheiden in zoverre taal een vlaanderen en nederland als in andere Europese holistische aangelegenheid is doen al de voor febr 1990 19 de jaargang nummer 4 gestelde taxonomieën tekort aan het menszijn dat een ondeelbaar geheel vormt waarin taal een inhoud voor instrument is 3 maar ook symboolwaarde heeft en ook een wijze van beleven van de werkelijkheid basisvorming en van zichzelf is of nog anders gezegd een didactische theorie over taalonderwijs is nooit waar Nederlands den vrij maar smelt altijd op een of andere mens visie mij spreekt dan ook de humanistische taaldi doelstellingen voor Nederlands horen voor mijn dactiek van Griffioen aan hij schrijft en daarin gevoel altijd betrekking to hebben op het kennen volg ik hem graag ik volg hem niet altijd in de con het kunnen en het zijn tegelijk met deze fundamentele creëeringen daarvan dat hij zijn onderwijsfilosofische nuancering voor ogen zou ik dan in algemene zou kunnen samenvatten in de slagzin man mene termen willen zeggen wat basisvorming aan kennen tot kunnen haar zijn doelstellingen en daarmee verbonden leerdoelen voor taal voor Nederlands moet inhouden 4 basisvorming Nederlands moet leerlingen dan ook elk van deze leerdoelen moet men zien als een de leers geven doelstellingen to verwerven die verschillende ingang tot taal ile zie vier dergelijke zowel betrekking hebben op het kennen en we leerdoelen waar het vade Nederlands aandacht ten het kunnen en het zijn het kennen en weten aan moet besteden van wetenswaardigheden in verband met taal zij het niet van gelijk wat heeft in principe een culturele waarde maar dient ook ten dienste te staan taal als communicatie van het kunnen het kunnen de zgn vaardigheden heeft niet alleen een utilitaire waarde maar ile weet wel dat communicatief taalonderwijs dient ook de vorming van de gehele mens alles gemakkelijk verwordt tot nietszeggende retoriek wat men oefent en leert in het moedertaalonder het volstaat dan ook niet dat men onderwijs verwijs moet gericht zijn op die ontlooiing van geheel zorgt in training van spreek luister schrijf en de persoon moedertaalonderwijs moet confluent leesvaardigheid om te kunnen zeggen dat men de zijn hoofd hart en handen moeten samen gaan ontwikkeling van de communicatieve vaardigheid om praktische redenen zijn we wel verplicht on vooropstelt de jonghe 1989 wijst erop dat je onderscheidingen te maken tussen domeinen die communiceren maar behoorlijk kuntaanleren door betrekking hebben op het kennen het kunnen en de leerlingen in complete communicatiesituaties het zijn maar we moeten ons ook in de praktijk te laten werken 5 een communicatiesituatie is blijven realiseren dat het maken van die onder maar compleet als tegelijk aanwezig zijn een scheidingen kunstmatig is het geheel is immers spreker of schrijver met een communicatieve iets anders dan de som van de delen het gevolg bedoeling en een eigen psychische en sociale is dan ook dat we bij het taalonderwijs met een achtergrond een luisteraar of lezer met zijn be aantal doelstellingen te maken krijgen waarbij we doelingen en achtergrond een specifiek medium vaak niet in staat zijn aan te geven of die nu met het een boodschap een specifieke situatie en context kennen to maken hebben met het kunnen of met dat is iets heel anders dan de klassieke schoolse

het zijn dat maakt het ook principieel en praktisch benadering die we alien kennen wat theorie over moeilijk om verworvenheden van leerlingen te de kenmerken van de brief van het verhaal of de evalueren op een eenvoudige wijze recht toe recht verhandeling waama dan de kenmerken in het aan met behulp van meetschalen die waardenvrij luchtledige toegepast en ingeoeffend worden met zouden zijn zoals een thermometer dat is cijfers een schrijfpdracht die geen andere bedoeling heeft geven voor nederlands houdt vaak een te sterke dan dat de kenmerken op een meer concrete manier reductie van de taalwerkelijkheid van de betrokken gereproduceerd zouden worden de echte com leerlingen in municatie is dan ver wag 19 de jaargang nummer 4 febr 1990 taal als conceptualisering tweeds hand opdoen de basisvorming moet dan ook ingaan op het recht van de leerlingen zowel om in het spreken over het hedendaagse taalonder ingewijd te worden in een bestaande cultuur cul wijswordtvoor mijn gevoelveelteweinigaandacht tuuroverdracht als ook om daaraan deel te leren besteed aan de conceptualiserende functie van nemen op een volwassen kritische niet looter taal daarmee bedoel ik aan te geven dat de consumerende manier onderscheidingen in de woordenschat of de ver schillende mogelijke formuleringen voor een zelf de boodschap de weerspiegeling zijn van een taalbeschouwing bepaalde kijk op de werkelijkheid een kijk die niet neutraal is en die niet de enig mogelijke kijk is het met taalbeschouwing bedoel ik het doelbewust is nietgelijk of je een bepaald verschijnsel bonus nadenken over taal en taalgebruik d w z over taal noemt dan wel zwangerschapsonderbreking of als communicatie als conceptualisering en als siruchtafdrijving of je iemand vierkeloos noemt leefinstrument enerzijds moeten we dat doen als dan wel smerkzoekende het is niet gelijk of je zegt didactisch hulpmiddel bij die drie domeinen an de temperatuur is gestegen dan wel het is war derzijds is het een heel aparte manier van concep mer geworden in een schoolboek voor technolo tualiseren en heeft het een heel eigen vormende gische opvoeding lazen we de volgende uitspraak waarde op zich het modeverschijnsel betekent in feite een grote verspilling aan grondstoffen maw sluit aan bij de vernieuwing van de mens komt de werkverschaf fing en de industriële ontwikkeling ten goede en bevredigt de lust tot arbeid achter deze uitspraak schuilt een hale visie op arbeid zowel in econo concreet misch als in sociaal en politiek opzicht in hoever daze visie overeenstemt met de ervaringswereld lk kan me voorstellen dat welhaast iedereen ak van de leerlingen met wat ze leren in lessen koord zal gaan met de boven geformuleerde in geschiedenis of maatschappelijke vorming of met houd voor de basisvorming nederlands de form u de realiteit van ontwikkelingslanden of goedkope wring is immers zo algemeen en abstract dat ze arbeidskrachten last ik in het midden essentieel weinig weerstand zal ontmoeten het wordt an is dat telkens als er verbale communicatie plaats ders als we het bovenstaande willen vertalen naar vindt als er gesproken of geluisterd wordt er ook concreet onderwijs toe wat moet er concreet in de telkens een bepaalde ordening van de beleefde lessen behandeldworden welke leerstof op welke werkelijkheid plaats vindt communicatie kan niet leeftijd in welke volgorde met welke leerstrate zonder conceptualisering giedn met welke differentioringen wat moeten de leerlingen op den duur heel concreet kennen kunnen zijn tam als leefinstrument de antwoorden op daze vragen moeten m i gege ven worden in sa-

menspraak tussen de verschil hierboven heb ik er al op gewezen dat ons levende groepen van mensen die bij het onderwijs letterlijk in taal verloopt en datwe voortdurend aan betrokken zijn leerkrachten en leerplancommissie het communiceren en conceptualiseren zijn en dat sies leerlingen maar hoe afgestudeerden die twee samen iets ruimers vormen bovendien ouders de overheid die het onderwijs organiseert bestaan er specifieke taaluitingsvormen zoals literatuur de afnemers hoger onderwijs werkgevers natuur strips toneel film televisie enz bij deze taaluitingsvormen wordt het leven als het ware op dit punt wil ik erop wijzen dat ons moedertaal verdicht en kan de taalgebruiker ervaringen uit de onderwijs to uitsluitend bepaald wordt door de febr 1990 19 de jaargang nummer 4 traditie en in veel mindere mate door wat we nu het moedertaalonderwijs enerzijds aan de leerdoel wetenschappelijk en anderszins weten over de leer anderzijds aan de leerlingen behoeften of over de nu feitelijke resultaten van dat onderwijs omdat we vonden dat dergelijke kennis onontbeerlijk de leerdoelen lijkt is zijn we in 1988 aan de universiteit antwerpen gestart met een onderzoeksproject i v m de wanneer we welk concept van basisvorming dan resultaten van het moedertaalonderwijs we heb ook vooropstellen zal het nodig zijn leerdoelen ben een groot aantal taalgebruikssituaties voorge voor taal vast to stellen zowel in algemene als in legd aan werknemers en werkgevers professio zeer concrete zin dat zou liefst met zoveel moge nele taalvaardigheid aan studenten en docenten lijkt kennis van taken gebeuren en liefst niet uit hoger onderwijs studietaalvaardigheid en aan sluitend in de vrije tijd van goedwillende vrijwillige jongeren en niet jongeren functionele taalvaardigheid daarmee hebben we geïnventariseerd de keuze van leerinhouden de leerstof en de welke taalvaardigheidstaken vaak voorkomen en leerwegen om de doelstellingen to bereiken kun bij welke er tekorten gepercipieerd worden 6 in nen in veel opzichten verbeterd worden zo kan de volgende fase zullen we bij een steekproef onder men zich veel vragen stellen bij het gangbare de vlaamse achttienjarigen na gaan wat hun feite grammatica onderwijs het onderwijs van de spel lijke beheersing is dat zal het ook mogelijk maken ling het dictee het hardop lezen het maken van aan to geven op welke punten verbeteringen in het sarnenvattingen als een art pour fart de uitwer moedertaalonderwijswenselijk zouden kunnen zijn king van het schrijfonderwijs enz lk hob de indruk dat veel van wat in de taalles dat neemt niet weg datwe ookzonder onderzoek gebeurt zo gebeurt omdat men het altijd al zo maar op basis van de ervaring en de reflectie van gedaan heeft en toch is het vaak duidelijk in te vele betrokkenen punten kunnen aanwijzen waar genstelling tot datgene wat de leerkrachten eigen er wat schort aan het onderwijs nederlands lijkt wensen te bereiken het ergs is dat schoolboek er bestaan een aantal tekortkomingen die van ken vaak ook stork conserverend werken een structurele acrd zijn een inventarisatie daarvan schoolboek dat te nieuw is dat er te anders uit ziet hebben we een paar jaar geleden gemaakt in verkoopt niet goad en verdwijnt in de ramsj zoals opdracht van de nederlandse taalunie h wes ik al een paar keer heb zien gebeuren met gewoon dorpe a de positie van het onderwijs in het weg schitterende nieuwe boeken nederlands ik nederlands en de rol van de overheid in nederland vied het dan wel jammer dat er wel een verbeterde en vlaanderen oord nederlandse taalunie ringsraad voor de schoolboeken bestaat maar dat s gravenhage

1986 er van echte kwaliteitscontrole geen sprake is de leerlingen zijn de leerdoelen de leerstof de leerwegen onaangepastheid aangepast aan de verwerkingsmogelijkheden van de leerlingen als sommige kinderen als analfa op het direct niveau van de klas het niveau waar beet uit de school komen dan is het verleidelijk om de individuele leerlingen het direct aan den lijve altos toe to schrijven aan socials factoren ik zou ervaren zou ik de tekorten samen willen vatten daarnaast ook de verklaring willen zoeken in de onder de noemer onaangepastheid didactiek van het leren lezen en schrijven die heel algemeen zou ik willen zeggen dat we geconwellicht ook aanzienlijk verbeterd kan worden fronteerd worden met een onaangepastheid van hoeft het onderwijs in zinsontleding en woordsoort 19 de jaargang nummer 4 febr 1990 0 benoeming zin voor leerlingen van order de 14 als die in hun cognitieve ontwikkeling nog niet aan die nederlands en loch abstracties toe zijn heeft het zin daar zoveel uren aan te spenderen wanneer het onderzoek aan geen nederlands geeft dat het wiskunde onderwijs even bevorder lijk is voor de taalvaardigheid als het grammatica als laatste punt zou ik aan de orde willen stellen dat onderwijs veel taalonderwijs plaats vindt buiten de lessen haakt het moedertaalonderwijs in bouwt het op de nederlands maar in de lessen wereldoriëntatie ervaringswereld en de interesses van de leerlin wiskunde fysica lichamelijke opvoeding geschie gen is het normaal dat leerlingen een boeiende denis technologie enz helaas realiseren veel tekst van lea dasberg mogen moeten samenvat leerkrachten zich dat niet echt ten om te leren samenvatten maar dat ze op de aan de rol van taal in de niet taalvakken zou ik de vragen die die tekst bij hen oproept niet molten volgende aspecten willen onderscheiden ingaan houdt het taalonderwijs rekening met de socials achtergrond met het thuismilieu en de thuiscultuur van de leerlingen dat is zeker niet het instructiemedium geval wanneer het onderwijs nederlands zoals vaak gebeurt vooral woordenschatonderwijs is taal is het instructiemedium bij uitstek d w z dat waarbij dialectwoorden vervangen worden door an in onderwijsleerprocessen op school communica woorden leerlingen leren dan dat hun moeder de tieprocessen plaats vinden waarbij de leerkracht vloer niet met een aftrekker maar met een gum kennis vaardigheden en attitudes bij de leerlingen mizwabber schoonmaakt en dat hun vader niet probeert te bewerkstelligen daarbij maakt hij naar de skinesig gaat maar wel naar de lysiothe gebruik van allerlei talige procedures zoals groeps rapeur meer abstract gezegd de eigen verbale of klasgesprek vraagstelling probleemoplossend cultuur de werkelijkheid die de kinderen kennen gesprek doceren tekstbestudering samenvatten wordt door een andere verbale cultuur en door een van teksten interpreteren en evalueren van tek andere werkelijkheid vervangen die voor de kin sten enz wat de leerlingen in een bepaald school deren anon als schools en onecht overkomt vak geleerd hebben wordt na afloop getoetst door realiseren wij ons voldoende dat de kinderen vaak middel van toetsen die vaak in de vorm van talige niet zien wat ze in het werkelijke even buiten de opdrachten geformuleerd worden en die ook school kunnen aanvragen met de kennis die ze in geheel of gedeeltelijk in talige vorm beantwoord de taallessen en in de andere lessen opdoen hoe moeten worden onwerkkelijk het moedertaalonderwijs sours len zijn leerkrachten lijken er vaak kennelijk van uitte gaan moge blijken uit de volgende toetsopdracht mvul in dat leerlin-

gen allerlei taalvaardigheden beheersen met woorden van het derde trimester zo ver zoals gericht kunnen luisteren kritisch lezen of geet ik ook nooit die keer dat mijn zoontje in de luisteren hoots en bijzaken onderscheiden regal derde of vierde klas van de lagere school me vroeg en illustratie onderscheiden stalling en argumen zijn les werkelijkheidsonderricht en w o zou loch ten identificeren onderscheiden en beoordelen moedertaalonderwijs par excellence moeten zijn synthetiseren schrijven van samenvattingen le te overhoren het ging over de hyacint en hij kon zen van zeer theoretische teksten notifies maker perfect de vorm van de blaren de bloemblaadjes bij een expose enz de reole moeilijkheidsgraad de stamper en de croon roamer op mijn vraag of van allerlei van daze opdrachten wordt door leer ze in de klasdan ook een hyacint hadden bekeken krachten sours spectaculair onderschat dat is was het antwoord nee op de vensterbank bij me vooral dramatisch wanneer hun kennis getoetst thuis stonden er toen hyacinten te bloeien maar wordt voor de toetsing van geschiedenis worden toen ik mijn zoontje vroeg rond te kijken of we die bijvoorbeeld opdrachten gegevenzoals guitleggen bloemen ook in huffs hadden dacht hij van niet op een tijdlijn plaats en zeggen hoe een vergelij w 2i febr 1990 18de jaargang nummer 4 king maken uiteenzetten bewijzen aanduiden tenslotte wordt er vaak gezegd dat elke leraar in situeren gelijkenissen verschillen geven beschrij de eerste pleats leraar nederlands is daarmee ven verbandaantonen verklaren beschrijven een bedoelt men dat het een teak voor elke leerkracht oordeel uitspreken motiveren noemen omschrij is en niet uitsluitend de leraar nederlands het yen verwoorden enz 7 het gaat hier om taal algemeen nederlands aan te leren en vlotheid in handelingen die zowel in de alledaagse realiteit de communicatie in de standaardtaal te beverde voorkomen als in bepaalde schoolvakken maar ren in feite is dit ook een vorm van socialisatie in de betekenissen vallen vaak niet samen de praktijk zien we dat dit leerdoel vaak beperkt wordt tot aandacht voor correct taalgebruik cor rect woordgebruik correcte uitspraak correcte leerdoelen spelling het is den ook de vraag in hoeverre vaardigheid in het algemeen nederlands in de in de niet taalvakken behoren de leerdoelen niet praktijk van het onderwijs van de niet taalvakken alleen tot het eigen vak b v kennis van wiskunde een reeel leerdoel is of geschiedenis maar wordt tevens ook het taal gebruik uit dat vakgebied aangeleerd termen met die rol van taal lijkt mij voor de basisvorming van een betekenis die eigen is aan dat vakgebied d i primordiaal belang terwijl die eigenlijk niet aan een vaktaal b v vierkant en rechthoek betekenen in specifiek schoolvak gebonden is daarom ben ik de wiskunde niet hetzelfde als in de dagelijkse ook blij dat dit onderwerp als theme vastgelegd is omgangstaal waarin een vierkant geen rechthoek voor de algemene conference van de nederland is tevens wordt ook de discourse uit het vakge se taal en letteren van 1992 bied bijgebracht in de wiskunde evert men een bewijs op een andere manier dan in het vak geschiedenis het is ten zeerste de vraag of leer lk heb geprobeerd een beeld te schetsen van wet krachten er zich bewust van zijn en of ze er dan basisvorming voor het vak nederlands zoal inhoudt ook haar handelen dat hun leerlingen in de les daarbij zou ik willen beklemtonen dat datgene wet geschiedenis of wiskunde zitten met een nateve in de klas gebeurt veel belangrijker is dan alle begripscategorisering verbonden met eigen erva abstracts uitleg daarover van aca-

demici en ande ringen en handelingsmogelijkheden die verschilt re mensen die denken dat ze belangrijke ideeën van die van het vak hebben verbetering van onderwijs is alleen maar mogelijk wanneer de man of vrouw voor de klas in de verschillende schoolvakken worden aldus daar iets aan kan doen het is goed om wensdri allerlei vakgebonden conceptenaangeleerd samen men en utopietten te hebben maar vele kleine met de daarbijhorende talige termen daarnaast stappen in die richting zijn minstens zo efficiënt moet men zich afvragen of niet tegelijk ook nog veel andere begrippen en termen aangeleerd Frans deems worden die niet direct vakgebonden zijn departement didactiek en kritiek het is dan ook de vraag of er niet in elk schoolvak universiteitsplein 1 een aantal verborgen leerdoelen zitten van talige 2610 wiinjk aard waarvan de leerkrachten zich nauwelijks of niet bewust zijn dat geldt overigens ook voor de comm unicatiepro zedures die boven warden genoemd doordat die procedures in de klas gebruikt worden molten we veronderstellen dat er ten aanzien daarvan vor men van incidenteel leren van parreren 1978 pints vinden noten 19 de jaargang nummer 4 febr 1990 noten 0 dit artikel is de tekst van een lezing die ik ge ect p houden heb op 23 september 1989 tijdens een studiedag over basisvorming georgani basiseducatie seerd door de stichting lodewijk de raet het project basiseducatie is op 1 september 1985 opgericht en hangt of van het vlaams 1 in nederland zijn er zo adviezen gepubliceerd ministerie van onderwijs over de voorlopige eindtermen nederlands project basiseducatie organiseert cursussen en fries voor het basisondetwijs en voor voor mensen zonder getuigschrift l s o en het voortgezet onderwijs ze zijn voor wie ouderen die zich niet te oud voelen om bij te geïnteresseerd is ook opgenomen en van leren commentaar voorzien in een themanummer initiatieven omvatten lezen en schrijven taal van moer 1989 1 2 werkplaats rekenatelier zo blijf je bij aktua liteit opkomen voor jezelf nederlands voor 2 zie de publikaties van het men migranten en beroepsgerichte vorming voor migranten 3 om die reden hebben we ons handboek over project basiseducatie driekoningenstraat de didactiek van het nederlands fr daems 126 2600 berchem tel 03 218 96 31 i j pepermans r roger 1982 dan ook de titel gegeven leven leven in taar 4 lk heb me hierbij laten inspireren door een tussendoor artikel van k sluis de eindtermen als hef boom voorbeter moedertaalonderwijs moer 1989 1 2 61 65 spellingonderwijs 5 de jonghe 1989 werkt dit concreet uit voor in 1985 verscheen bij de slo wegwijzer in het leren schrijven van een bepaalde brief taalonderwijs spellingonderwijs voor een h de jonghe de brief van anneke nijs recensie zie vonk 18 1 het bond een over briefschrijven in een complete communica zicht van de achtergronden van onze spelling tieve situatie vonk 1989 18 6 344 351 en van de meest voorkomende didactische werkwijzen tevens werden bestaande leer 6 zie o m r rymenans g leroy taalbe gangen voor spelling volgens een aantal be hoeften van jongeren tijdens het werk de schrijvingspunten geanalyseerd studie of in het dagelijks leven vonk 1989 omdat de eerste druk inmiddels is uitverkocht 19 2 16 23 tebben de auteurs een bijgewerkte herdruk samengesteld die belangrijke studies op het 7 lk heb bij deze paragraaf veel gedachten en gebied van speliingonderwijs die nd 1985 ver formuleringen ontleend aan p tack doel schenen zijn kort samenvat nieuwe taalre stellingen en evaluatie opgaven en de con ihodes en aparte leergangen zijn eveneens in sequen-

ties voor het vak nederlands werk deze herdruk verwerkt blad voor nederlandse didactiek 1988 16 besteladres slo afdelingverkoop postbus 2 61 78 2041 nl 7500 ca enschede tel 00 3i 53 840 305 i i 1 w i febr 1990 19 de jaargang nummer 4
